

Перспективи двосторонньої взаємодії України та Республіки Кіпр у світлі імплементації Директив ЄС

У статті проаналізований сучасний стан і перспективи розвитку українсько-кіпрських відносин, а також визначані стратегічні сфери співпраці між Україною та Республікою Кіпр у світлі адаптації законодавства України до законодавства ЄС та імплементації Директив ЄС, про які йдеться в Угоді про асоціацію.

Ключові слова: взаємодія, євроінтеграція, співробітництво, інтеграційні процеси, українсько-кіпрські відносини, імплементація, адаптація.

В. Светлак
аспірантка,

Университет экономики и права «КРОК»

Перспективы двустороннего взаимодействия Украины и Республики Кипр в свете имплементации Директивы ЕС

В статье анализируется современное состояние и перспективы развития украинско-кипрских отношений, а также определены стратегические сферы сотрудничества между Украиной и Республикой Кипр в свете адаптации законодательства Украины к законодательству ЕС и имплементации Директив ЕС, что предусмотрено Соглашением об ассоциации.

Ключевые слова: взаимодействие, евроинтеграция, сотрудничество, интеграционные процессы, украинско-кипрские отношения, имплементация, адаптация.

V. Svitlak
Postgraduate Student,
“KROK” University

Prospects of Bilateral Cooperation Between Ukraine and the Republic of Cyprus in the Light of the Implementation of the EU Directives

Article presents the current state and prospects of the development of Ukraine-Cyprus relations, as well as defines the strategic areas of cooperation between Ukraine and the Republic of Cyprus in the light of the adaptation of Ukrainian legislation to the EU standards and the implementation of the EU Directives, which are referred to in the Association Agreement.

Keywords: interaction, euro integration, cooperation, integration processes, Ukraine-Cyprus relations, implementation, adaptation.

Постановка проблеми

Створення у 2013 році українсько-кіпрської комісії з питань економічного, наукового, технічного та промислового співробітництва свого часу стало дієвим та ефективним інструментом міжурядової співпраці наших країн. Але на початок 2018 року ті зміни, що відбулися за період після створення цієї комісії (анексія Криму, триваючий військовий конфлікт на сході України; набрання чинності Угоди про асоціацію; запровадження безвізового режиму для українців; проведення структурних реформ та ін.) ставлять нові виклики та завдання при визначенні стратегії розвитку двосторонніх відносин між Україною та Республікою Кіпр.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблемам становлення і розвитку українсько-кіпрських відносин приділяла увагу українські та зарубіжні вчені – представники різних галузевих наук, зокрема: О. Гетьман, Б. Гуменюк, К. Балабанов, О. Булатова, М. Буроменський, Я. Дубенюк, В. Козик, Ю. Макагона, О. Макарюк, Т. Ніколенко, І. Пономарьова А. Талалаєва та інші. Разом із тим останнім часом спостерігається особливий інтерес до проблем подальшого розвитку такого співробітництва, зокрема висвітлення нових (окрім інвестиційної) стратегічних сфер взаємодії.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми

В існуючих дослідженнях українсько-кіпрських відносин відсутні акценти, які дають можливість визначити особливості взаємодії наших країн в умовах проведення економічних та політичних реформ, а також в світлі економічної інтеграції з ЄС. Адже, розвиток і поглиблення співробітництва між Україною та Республікою Кіпр не може залишитись осторонь процесів адаптації законодавства України до права ЄС та процесів імплементації у вітчизняне законодавство, що передбачено Угодою про асоціацію [1].

Формулювання цілей статті

Метою публікації є дослідження потенційних сфер розвитку двостороннього українсько-кіпрського співробітництва, визначення стратегічних напрямів взаємодії для формулювання пропозицій щодо подальшого удосконалення організаційно-правового механізму регулювання двосторонніх відносин у різних сферах з врахуванням процесів гармонізації законодавства України до законодавства ЄС.

Виклад основного матеріалу дослідження

Дослідження перспектив розвитку українсько-кіпрських відносин у різних галузях можливе за умови оцінки сучасного стану взаємодії наших країн. З огляду на це окрему увагу слід приділити співробітництву в торговельно-економічній та інвестиційній сферах, адже Республіка Кіпр посідає особливе місце у зовнішньоекономічних зв'язках України. В першу чергу, йдеться про інвестиційне партнерство та співпрацю у фінансовій сфері.

Аналізуючи динаміку, особливості та перспективи українсько-кіпрських інвестиційних відносин з часу попередніх публікацій з цього ж питання [2], на жаль, можна дійти песимістичних висновків. Як правило, Республіка Кіпр сьогодні асоціюється із сумнівними фінансовими махінаціями українських високопосадовців, що проводяться через кіпрські офшорні структури. Аналіз змісту рішення Краматорського міського суду Донецької області (про спецконфіскацію 1,5 мільярда доларів колишнього президента В. Януковича і його оточення [3]) доводить існування схем незаконного виведення коштів через кіпрські офшори.

Хоча Республіка Кіпр є членом ЄС та відповідно адаптувала своє законодавство, що спрямоване на запобігання використанню фінансової системи ЄС для цілей відмивання грошей та фінансування тероризму, кіпрські компанії часто фігурують у гучних скандалах із відмивання доходів та ухилення від оподаткування.

Заслугує на увагу дослідження ге-

нези та основних етапів розвитку законодавства Ради Європи та ЄС щодо протидії відмиванню майна, здобутого злочинним шляхом, представлене у монографії Дудорова О.О. та Тертиченко Т.М. «Протидія відмиванню «брудного» майна: європейські стандарти та Кримінальний кодекс України». Вчені на підставі проведеного аналізу формулюють висновок, що на рівні Ради Європи протидія відмиванню «брудних» доходів забезпечується, в першу чергу, низкою конвенцій (Страсбурзька конвенція від 8 листопада 1990 року і Варшавська конвенція від 16 травня 2005 року), а на рівні ЄС нормативною основою регулювання аналізованих питань є відповідні Директиви [4, с. 133].

Наразі діє Директива (Євросоюз) 2015/849 Європейського Парламенту та Ради ЄС від 20 травня 2015 року «Про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування тероризму» [5], яка закріплює фінансові заходи щодо протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. Окрім цього, дана Директива зобов'язала країни ЄС створити національні списки, до яких кінцеві власники компаній, корпорацій і фондів, що ведуть у цих країнах свій бізнес, мають внести свої дані. Комісія ЄС до 26 червня 2019 року має скласти звіт про імплементацію даної Директиви та подати його Європейському Парламенту і Раді ЄС.

Ускладнює процес формування прозорої співпраці у фінансовій та інвестиційній сфері між Україною та Республікою Кіпр відсутність автоматичного обміну інформацією, яка містила б відомості про інвестиційні доходи (дивіденди, відсотки, доходи від страхових контрактів та продажу фінансових активів, нерухомості), суми залишку грошових коштів на банківських рахунках, бенефіціарів трастів, акціонерів компаній тощо.

В Україні наразі триває процес імплементації міжнародних стандартів щодо обміну інформації між фіскальними органами (стандарт АЕОІ), але фактичний автоматичний обмін інформацією про фінансові рахунки нерезидентів за міжна-

родними стандартами буде запроваджений в Україні лише з 2020 року.

Слід зазначити, що новий стандарт із обміну інформацією для боротьби з ухиленням від сплати податків у Республіці Кіпр діє з 2017 року. Так, 30 грудня 2016 року Мінфін Республіки Кіпр відповідно до Директиви ЄС прийняв Постанову щодо Звіту країн (Country-by-Country Reporting), якою вимагає від держав-членів ЄС запровадження в їхньому національному законодавстві правил зі звітування відповідно до рекомендацій Організації Економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) щодо плану BEPS (Base erosion and Profit Shifting – розмивання оподаткованої бази й виведення прибутку з-під оподаткування)). Приєднання України до Програми розширеного співробітництва ОЕСР, зокрема зобов'язання виконати певні дії з реалізації Плану BEPS, передбачає впровадження стандарту CRS і участь у міжнародному автоматичному обміні інформацією.

Всі податкові резиденти Республіки Кіпр, які є частиною транснаціональних корпорацій (ТНК), чий груповий (загальний) консолідований прибуток перевищує 750 млн євро на рік, мають дотримуватися вимог, зазначених у Звіті країн (Country-by-Country Reporting), починаючи з 1 січня 2016 року. Такі ТНК зобов'язані подавати інформацію про обсяги доходів, прибутків, нарахованих та сплачених податків, капіталу, інших доходів, матеріальних активів та кількість персоналу.

Республіка Кіпр є підписантом Багатосторонньої угоди ОЕСР щодо співробітництва між компетентними органами (OECD multilateral competent authority agreement, МСАА) про автоматичний обмін інформацією між країнами. Отже такий звіт будь-якої країни, який подається на території Республіки Кіпр, може бути наданий податковим органам юрисдикцій, в яких ТНК чи група ТНК здійснює свою діяльність, якщо такі юрисдикції також підписали зазначену багатосторонню угоду.

Власне, податкові резиденти Республіки Кіпр та постійні представництва повинні повідомити кіпрські податкові ор-

гани про кінцеві материнські компанії та суб'єкти звітування не пізніше останнього дня звітного (фіскального) року. Кінцевий термін подачі повідомлення про заповнення Звіту щодо здійснених у 2016 фінансовому році операцій був перенесений на 20 жовтня 2017 року [6].

Хоча наша країна не приєдналася до цієї багатосторонньої угоди щодо співробітництва між компетентними органами, проте підписала Міжнародну конвенцію про взаємну адміністративну допомогу в податкових справах ОЕСР, а також у серпні 2004 року підписала Меморандум про взаєморозуміння між Підрозділом по боротьбі з відмиванням грошей (МОКАС) Республіки Кіпр та Державним департаментом фінансового моніторингу, що діє у складі Міністерства фінансів України, щодо співробітництва в сфері обміну фінансовими відомостями, пов'язаними з відмиванням грошей [7].

Отже, задля подальшого зміцнення інвестиційної співпраці наших країн, потрібно в першу чергу взаємодіяти у напрямі адаптації законодавства України до законодавства ЄС (адже, по-перше, Республіка Кіпр є країною ЄС; по-друге, Україна впевнено обрала саме євроінтеграційний вектор подальшого розвитку) щодо протидії відмиванню незаконного капіталу. Така співпраця наших країн має здійснюватися шляхом укладення міжнародних договорів, міжурядових програм та забезпечуватися не тільки формуванням відповідної нормативно-правової бази, але і розробкою дієвих механізмів їхньої реалізації.

Література

1. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом і його державами-членами (ратифікована Верховною Радою України 16 вересня 2014 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://comeuroint.rada.gov.ua>
2. Світлак В.І. Правове забезпечення інвестиційної співпраці України та Республіки Кіпр / В.І. Світлак // Правничий вісник Університету «КРОК». – 2017. – Вип. 26. – С. 97-101.
3. Вирок Краматорського міського суду Донецької області від 28 березня 2017 року по справі № 234/4135/17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.pravda.com.ua/articles/2018/01/10/7167931/>
4. Дудоров О.О., Тертиченко Т.М. Протидія відмиванню «брудного» майна: європейські стандарти та Кримінальний кодекс України: монографія. – К.: Ваіте, 2015. – 392 с.
5. Директива (Євросоюз) 2015/849 Європейського Парламенту та Ради ЄС від 20 травня 2015 року про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування тероризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу : Офіційний вісник Європейсько-

Висновки

Сучасний спектр взаємодії України та Республіки Кіпр є надзвичайно широким, Республіка Кіпр залишається одним із найбільших інвесторів в економіку нашої країни. Стратегічний характер українсько-кіпрських відносин дає можливість визначити потенційні сфери розвитку двостороннього співробітництва. Слід констатувати, що незважаючи на те, що торговельно-економічні відносини між Україною та Республікою Кіпр знаходяться у постійному інтенсивному розвитку, потенціал двосторонньої взаємодії не достатньо використаний, зокрема перспективними сферами для поглиблення співробітництва (окрім інвестицій) є сільське господарство, енергетика, оборонно-промисловий сектор, туризм, освіта.

Сприяти зміцненню та активізації українсько-кіпрських зв'язків та розвитку вже існуючих форм взаємодії, на наш погляд, має гармонізація вітчизняного законодавства і законодавства ЄС. Особливе місце у цьому процесі має займати уніфікація інвестиційних норм на міжнародному і європейському рівнях та адаптація Директив ЄС, зокрема з питань протидії відмиванню злочинних доходів через офшорні структури (в тому числі і в Республіці Кіпр).

Широке використання регулятивно-правових актів ЄС актуалізує необхідність подальшого вивчення досвіду країн ЄС на прикладі Республіки Кіпр для створення в Україні дієвих механізмів взаємодії наших країн у різних сферах.

го Союзу [http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20160516/DIRECTIVE%20\(EU\)%202015](http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20160516/DIRECTIVE%20(EU)%202015)

6. Кіпр запроваджує звітність в розрізі країн та встановлює 20 жовтня 2017 року граничним терміном подання повідомлення про участь в міжнародній групі для 2016 звітного року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-cyprus-cbcr-newsletter-30-dec-2016-ukr/\\$FILE/EY-cyprus-cbcr-newsletter-30-dec-2016-ukr.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-cyprus-cbcr-newsletter-30-dec-2016-ukr/$FILE/EY-cyprus-cbcr-newsletter-30-dec-2016-ukr.pdf)

7. Меморандум про взаєморозуміння між Підрозділом по боротьбі з відмиванням грошей (МОКАС) Республіки Кіпр та Державним департаментом фінансового моніторингу, що діє у складі Міністерства фінансів України, щодо співробітництва в сфері обміну фінансовими відомостями, пов'язаними з відмиванням грошей від 03 серпня 2004 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20160330/Cyprus.htm